

THỜI SỰ TÔN GIÁO

VỀ CHUYẾN TÔNG DU MỸ LATINH CỦA GIÁO HOÀNG BENEDICTO XVI

NGUYỄN VĂN DŨNG^(*)

Ngày 23 tháng 3 năm 2012, Giáo hoàng Benedicto XVI đã thực hiện chuyến tông du 6 ngày tới Mỹ Latinh. Đây là chuyến tông du lần thứ 2 của Ngài tới châu lục này và là chuyến tông du lần thứ 23 ra nước ngoài trong 6 năm đứng đầu Giáo triều Rome. Trước đó, năm 2007, Ngài đã tới thăm Brazil, còn lần này là hai nước Mêhicô và Cuba. Các nhà quan sát bình luận rằng, người Italia quan niệm con số 23 là con số may mắn. Do vậy, Tòa Thánh Vatican đã chọn chính ngày này để khởi hành chuyến tông du lần thứ 23 ra nước ngoài của người đứng đầu Giáo triều Rome với hi vọng cuộc hành trình dài và khó nhọc lần này sẽ mang lại nhiều thành công và sức khỏe cho vị Giáo hoàng lớn tuổi nhất từ trước đến nay và cũng là vị nguyên thủ quốc gia lớn tuổi nhất thế giới hiện vẫn còn làm việc với cường độ cao. Ngày 16 tháng 4 năm 2012, Giáo hoàng Benedicto XVI tròn 85 tuổi và Ngài đã tổ chức một lễ sinh nhật thật giản dị với sự tham gia múa hát của các cháu thiếu niên trong trang phục dân tộc đến từ quê hương Ngài.

Trước tiên, xin điểm qua đôi nét về tình hình Giáo hội Công giáo của hai

nước Mêhicô và Cuba. Các số liệu thống kê dưới đây được cập nhật vào ngày 31 tháng 12 năm 2010 từ Văn phòng Thống kê Trung ương Giáo hội Công giáo Rome.

Mêhicô có diện tích 1.958.201 km², với dân số là 108.426.000 người, trong đó số tín đồ Công giáo là 99.635.000 người, chiếm 91,89% dân số. Cả nước có 93 giáo phận với 6.744 giáo xứ và 7.169 trung tâm mục vụ các loại. Giáo hội Công giáo Mêhicô, tính đến thời điểm thống kê nói trên, có 163 giám mục, 16.234 linh mục, 30.023 tu sĩ, 505 thành viên tu hội đời, 25.846 giáo dân truyền giáo, 295.462 giáo lí viên, 4.524 tiểu chủng sinh và 6.495 đại chủng sinh.

Số học sinh tham dự tại 8.991 trung tâm giáo dục Công giáo các cấp và tại 1.822 trung tâm giáo dục đặc biệt là 1.856.735 em. Các tổ chức khác của Giáo hội Công giáo Mêhicô do linh mục hay tu sĩ điều hành gồm 257 bệnh viện, 1.602 trạm y tế, 8 trại phong, 372 nhà dưỡng lão và người tàn tật, 329 nhà trẻ và trại trẻ mồ côi, 2.134 trung tâm tư vấn gia đình và 340 tổ chức các loại khác.

*. TS., Viện Nghiên cứu Tôn giáo.

Cuba có diện tích 110.861 km², với dân số là 11.242.000 người, trong đó số tín đồ Công giáo là 6.766.000 người, chiếm 60,19% dân số. Cả nước có 11 giáo phận với 304 giáo xứ và 2.210 trung tâm mục vụ các loại. Giáo hội Công giáo Cuba, tính đến thời điểm thống kê nói trên, có 17 giám mục, 361 linh mục, 656 tu sĩ, 24 thành viên tu hội đời, 2.122 giáo dân truyền giáo, 4.133 giáo lí viên, 13 tiểu chủng sinh và 78 đại chủng sinh.

Số học sinh tham dự tại 12 trung tâm giáo dục Công giáo các cấp và 10 trung tâm giáo dục đặc biệt là 1.113 em. Các tổ chức khác của Giáo hội Công giáo Cuba do linh mục hay tu sĩ điều hành gồm 2 trạm y tế, 1 trại phong, 8 nhà dưỡng lão và người tàn tật, 3 nhà trẻ và trại trẻ mồ côi, 3 tổ chức các loại khác⁽¹⁾.

Tháp tùng chuyến tông du của Giáo hoàng Benedicto XVI đến Mỹ Latinh lần này gồm khoảng 120 người, trong đó có 90 nhà báo quốc tế. Trong số những yếu nhân của Tòa Thánh Vatican có: Hồng y Tarcisio Bertone, Quốc vụ khanh Tòa Thánh; Hồng y Javier Lozano Barragan, Chủ tịch Hội đồng Giáo hoàng về mục vụ cho các nhân viên y tế (người Mêhicô); Tổng Giám mục Anglelo Becciu, Thứ trưởng Bộ Ngoại giao Tòa Thánh, người đã từng là Sứ Thần Tòa Thánh tại Cuba trong nhiều năm; Linh mục Dòng Tên Federico Lombardi, phát ngôn viên Tòa Thánh; Dr. Patrizio Polisca, bác sĩ riêng của Giáo hoàng; hai người khác không thể vắng mặt trong các chuyến tông du của Giáo hoàng Benedicto XVI là các ông Georg Ganswein, người Đức và Alfred Xuereb, người Malta, thư kí riêng của Ngài⁽²⁾. Để đảm bảo an ninh cho cuộc

viếng thăm này, hai nước sở tại đã huy động tới 3.000 cảnh sát và quân đội. Hội đồng Giám mục Mêhicô đã thiết lập website với tên miền: *www.benedictomexico.mx* để cho mọi người theo dõi tin tức và hình ảnh về chuyến tông du của Giáo hoàng Benedicto XVI tại Mêhicô.

Đây là lần thứ 6 người dân Mêhicô được đón tiếp người đứng đầu Tòa Thánh Vatican. Chuyến viếng thăm Mêhicô lần này của Giáo hoàng Benedicto XVI kéo dài trong ba ngày, từ ngày 23 đến ngày 26 tháng 3 nhân kỉ niệm 200 năm độc lập của quốc gia này. Chiều ngày 23 tháng 3 năm 2012, đón tiếp Ngài tại sân bay quốc tế thành phố Leon, bang Guanajuato, miền trung Mêhicô có Tổng thống Felipe Calderon Hinojosa, Tổng Giám mục Tổng Giáo phận Leon, Jose Martin và các giám mục đại diện Hội đồng Giám mục Mêhicô. Ngoài ra, khoảng 500.000 tín đồ Công giáo cùng hơn 2.000 nhà báo cũng có mặt để chào đón Giáo hoàng Benedicto XVI. Theo thông báo của Hội đồng Giám mục Mêhicô, sở dĩ Giáo hoàng Benedicto XVI chỉ tới thành phố Leon mà không tới thủ đô Mêhicô là vì tình trạng sức khỏe của Ngài không thích hợp ở độ cao của thành phố này. Trong khi thành phố Leon chỉ nằm ở độ cao 1.800 mét thì thủ đô Mêhicô lại nằm ở độ cao 2.420 mét so với mực nước biển.

1. Xem: Lã Thụy Nhân. *Số liệu thống kê Giáo hội tại Mexico và Cuba*. <http://vietcatholic.net/news/html/96586.htm>.
2. Xem: Paul Phạm Văn Tuấn. *Tâm mức quan trọng chuyến thăm viếng của Đức Giáo hoàng đến Mexico và Cuba*. <http://vietcatholic.net/news/html/96637.htm>.

Trong thời gian ở thăm Mêhicô, Giáo hoàng Benedicto XVI lưu trú tại Nữ tu viện Miraflores ở Leon. Tại Học viện Miraflores, sáng ngày 24 tháng 3 năm 2012, Ngài đã cử hành Thánh lễ tại nhà nguyện, và buổi chiều cùng ngày, đến viếng thăm và hội kiến với Tổng thống Mêhicô, Felipe Calderon, tại Conde Rul House (Nhà Bá tước Rul), trụ sở của chính quyền bang Guanajuato, sau đó đến Quảng trường La Paz (Quảng trường Hòa Bình) gặp gỡ trẻ em và các tín hữu để ban phước lành cho họ. Sáng Chủ nhật, ngày 25 tháng 3, Giáo hoàng Benedicto XVI chủ sự Thánh lễ tại Công viên Bicentennial (Công viên kỉ niệm 200 năm độc lập) tại thị trấn Silao gần thành phố Leon với sự tham dự của hàng trăm ngàn tín hữu đến từ hơn 90 giáo phận của Mêhicô. Công viên này tọa lạc tại chân đồi Cublete, nơi trên đỉnh đồi có Đền Thánh và tượng Chúa Kitô Vua, một trong những Đền Thánh quan trọng nhất tại đất nước này. Buổi chiều cùng ngày, Ngài chủ sự kinh chiều tại Nhà thờ Lớn ở Leon (Nhà thờ Chính tòa Đức Mẹ Ánh Sáng của Tổng Giáo phận Leon) và trình bày một thông điệp cho các giám mục Mêhicô và các đại biểu giám mục Mỹ Latinh và Caribe. Đây cũng là hoạt động cuối cùng của Giáo hoàng Benedicto XVI tại Mêhicô.

Đánh giá về chuyến tông du Mêhicô, Giám đốc Văn phòng Báo chí Tòa Thánh, Linh mục Federico Lombardi nói: “Chuyến viếng thăm Mêhicô của Đức Thánh Cha Benedicto XVI đã đáp ứng sự mong đợi... Ngài ý thức được điều này”. “Lời kêu gọi cho niềm hi vọng là tâm điểm của bức thông điệp Ngài muốn gửi

gắm người dân Mêhicô trong một bối cảnh chính trị - xã hội khó khăn, do nạn buôn lậu ma túy, hối lộ, đói nghèo và tội phạm”. Linh mục F. Lombardi nhấn mạnh: “Đó là một thành công trên toàn bộ kế hoạch. Điều này không phải là không đáng kể⁽³⁾. Một trong những ấn tượng sâu sắc nhất của chuyến tông du này, theo phát ngôn viên Tòa Thánh, đó là Thánh lễ tại Công viên Bicentennial, dưới chân tượng Chúa Kitô Vua. Trong cuộc viếng thăm Mêhicô lần này, Giáo hoàng Benedicto XVI muốn tận dụng dịp kỉ niệm 200 năm độc lập của nhiều nước Mỹ Latinh để gửi đến toàn châu lục này sự mong ước rằng, “đây là thời điểm lịch sử giúp cho người tín hữu tạo nên một rạng rỡ mới cho cội rễ của họ, cũng như cho các dân tộc trong khu vực bảo vệ phẩm giá của mình⁽⁴⁾. Trong các chuyến tông du nước ngoài trước đây, Giáo hoàng thường có các cuộc gặp với các nạn nhân bị lạm dụng tình dục, nhưng trong lịch trình của Ngài ở Mêhicô lần này không có cuộc gặp như vậy. Tòa Thánh Vatican giải thích rằng, các giám mục Mêhicô không yêu cầu một cuộc gặp như thế. Cũng cần nói thêm rằng, trong chuyến tông du Mêhicô, Giáo hoàng Benedicto XVI đã gặp phải sự phản đối của một nhóm người. Khoảng 40 người đã tụ tập để bày tỏ sự phản đối của họ đối với việc Chính phủ Mêhicô đã dùng ngân sách nhà nước chi tiêu cho việc đón tiếp người đứng đầu Giáo triều Rome. Ngoài ra, theo các phương tiện truyền

3. Trích theo: Lm. Giuse Vũ Tiến Tạng. *Tổng kết chuyến viếng thăm Mêhicô của ĐTC Benedicto XVI*. <http://vietcatholic.net/news/html/96727.htm>.

4. Trích theo: Lm. Giuse Vũ Tiến Tạng. Bài và website đã dẫn.

thông Mêhicô, tin tức địa phương đã phong tỏa mạng Internet của Hội đồng Giám mục Công giáo Mêhicô và tấn công website của Chính phủ bang Guanajuato.

Trọng tâm sự chú ý của dư luận thế giới nói chung và giới Công giáo nói riêng trong chuyến tông du Mỹ Latinh lần này của Giáo hoàng Benedicto XVI là cuộc thăm viếng Cuba, một nước xã hội chủ nghĩa đang chịu sự bao vây, cấm vận nặng nề và lâu dài của Hoa Kỳ. Ngay trước khi diễn ra chuyến tông du của Ngài tới Hòn đảo Tự Do, một nhóm những người bất đồng chính kiến đã chiếm Đền Thánh Đức Mẹ Bác Ái ở thủ đô La Havana trong 3 ngày liền, nhưng sau đó họ đã bị cảnh sát trục xuất theo yêu cầu của Tổng Giám mục La Havana. Hồng y Jaime Ortega, Tổng Giám mục Tổng Giám mục La Havana cho biết, ngoài sự kiện trên cũng còn một số vụ việc khác của những người bất đồng chính kiến muốn chiếm các nhà thờ với hi vọng thuyết phục một cuộc gặp với Giáo hoàng Benedicto XVI. Nhưng, theo vị Hồng y này, mọi việc đã kết thúc một cách “nhanh chóng và ổn thỏa”. Được biết, trong lịch trình của người đứng đầu Tòa Thánh Vatican tại Cuba không có các cuộc tiếp xúc với những người bất đồng chính kiến chính trị.

Đây là lần thứ 2 người đứng đầu Giáo triều Rome viếng thăm Cuba. Trước Giáo hoàng Benedicto XVI, người tiền nhiệm của Ngài là cố Giáo hoàng Gioan Phaolô II đã tới Hòn đảo Tự Do vào năm 1998 và đã để lại dấu ấn trên đất nước này. Giới Công giáo Cuba rất kì vọng vào chuyến viếng thăm của Giáo hoàng Benedicto

XVI. Tổng Giám mục Tổng Giám mục La Havana, Hồng y Jaime Ortega nói: “Có quá nhiều kì vọng cho sự kiện này. Đối với chúng tôi điều này thật ngạc nhiên khi Đức Giáo hoàng chọn quốc gia của chúng tôi cùng với Mêhicô để đến Châu Mỹ Latinh”⁽⁵⁾. Theo người đứng đầu Tổng Giám mục La Havana, từ khi Hồng y Tarcisio Bertone viếng thăm Cuba, đã có một vài lần Giáo hoàng Benedicto XVI được mời thăm nước này, điều này trùng với việc ông Raul Castro được chỉ định làm tân Chủ tịch Cuba. Vị Hồng y này nói: “Chúng tôi tràn đầy hi vọng nơi Đức Thánh Cha, khi tôi nói chuyện với Ngài về lời mời này, Ngài cho biết sẽ thực hiện ước muốn tại Cuba trong trái tim của mình”⁽⁶⁾. Theo nhận xét của nhà báo Italia, Giovanni Benz, người chuyên theo dõi các hoạt động của Vatican, chuyến viếng thăm Cuba của Giáo hoàng Benedicto XVI diễn ra trong lúc sự căng thẳng giữa Vatican với Nhà nước Cuba đã dịu bớt. Quan hệ giữa hai bên đang ấm dần lên. Các cơ quan truyền thông chính thức của Cuba đánh giá rằng, chuyến tông du của Giáo hoàng Benedicto XVI lần này khả quan hơn nhiều chuyến tông du năm 1998 của cố Giáo hoàng Gioan Phaolô II. Người phát ngôn của Tòa Thánh Vatican, Linh mục F. Lombardi, trước chuyến tông du Cuba của Giáo hoàng Benedicto XVI, đã tuyên bố rằng, Vatican lên án Hoa Kỳ bao vây, cấm vận kinh tế Cuba. Vị linh mục này nói: “Tòa Thánh cho rằng, sự cấm vận

5. Trích theo: *Báo Quốc. Đức Hồng y người Cuba kì vọng lớn chuyến viếng thăm của Đức Giáo hoàng.* <http://vietcatholic.net/news/html/95199.htm>.

6. Trích theo: *Báo Quốc. Bài và website đã dẫn.*

làm cho con người đau khổ vì những hậu quả của nó và đó không phải là điều tốt lành⁽⁷⁾.

Theo thông cáo báo chí của Tòa Thánh Vatican, Giáo hoàng Benedicto XVI đến Cuba theo lời mời của Chủ tịch Hội đồng Nhà nước Cuba, Raul Castro và Hội đồng Giám mục Công giáo Cuba nhân dịp Giáo hội Công giáo Cuba cử hành Năm Thánh kỷ niệm 400 năm tìm thấy pho tượng Đức Mẹ Bác Ái Mỏ Đồng (Đức Mẹ Bác Ái El Cobre) ở Santiago de Cuba. Theo giáo sử nước này, năm 1612, hai ngư dân Cuba cùng với một thiếu niên nô lệ da đen đã vớt được một pho tượng Đức Mẹ nhỏ bằng gỗ từ biển do một tù trưởng thổ dân làm rơi một thế kỷ trước đó. Nơi tìm được ở ngoài khơi gần mỏ đồng đầu tiên của Cuba. Đức Mẹ Bác Ái Mỏ Đồng - Đức Maria, nói theo lời của Giáo hoàng Benedicto XVI, là “Người Mẹ thật sự của nhân dân Cuba”⁽⁸⁾.

Sau khi dự lễ tiễn tại sân bay quốc tế thành phố Leon, bang Guanajuato, Mêhicô, sáng ngày 26 tháng 3 năm 2012, Giáo hoàng Benedicto XVI đã lên máy bay rời nước này bắt đầu chuyến tông du Cuba, và chiều cùng ngày, Ngài đã tới sân bay quốc tế Antonia Maceo tại thành phố Santiago de Cuba, cách thủ đô La Havana 900 km về phía nam, nơi có Đền Thánh Đức Mẹ Bác Ái Mỏ Đồng, bốn mạng của Cuba. Đón người đứng đầu Giáo triều Rome tại sân bay có Chủ tịch Raul Castro, dẫn đầu phái đoàn Nhà nước và Chính phủ Cuba; ngài Dionisio Guillermo Garcia Ibanez, Tổng Giám mục Tổng Giáo phận Santiago de Cuba, dẫn đầu đoàn đại diện Hội đồng Giám mục Công giáo và các

thành phần Dân Chúa Cuba.

Trong diễn văn chào mừng Giáo hoàng Benedicto XVI, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước Cuba Raul Castro khẳng định: “Hiến pháp Cuba đảm bảo cho mọi công dân hoàn toàn được tự do tôn giáo”. Để cập tới tình hình kinh tế khó khăn hiện nay của Cuba, Chủ tịch Raul Castro nhấn mạnh, đó là hậu quả của chính sách cấm vận của Hoa Kỳ trong suốt 50 năm qua đối với Cuba, đồng thời ông cũng khẳng định rằng, tuy phải đương đầu với tình trạng khan hiếm nhưng Cuba chưa hề thất bại trong nghĩa vụ chia sẻ với những người thiếu thốn⁽⁹⁾.

Trong lời đáp từ, Giáo hoàng Benedicto XVI đã cảm ơn sự đón tiếp của Nhà nước Cuba dành cho Ngài và nêu lên tình cảm của Ngài đối với đất nước và con người Cuba. Nhắc đến chuyến viếng thăm Cuba năm 1998 của Chân phước Giáo hoàng Gioan Phaolô II, Giáo hoàng Benedicto XVI gọi đó là “chuyến viếng thăm lịch sử”, “để lại dấu ấn không thể phai mờ trong tâm hồn người dân Cuba”, “đem lại sức sống mới cho Giáo hội tại Cuba” và “đem lại một tinh thần mới cho sự hợp tác và tin cậy”⁽¹⁰⁾.

Chiều tối ngày 26 tháng 3 năm 2012, trước khoảng 250.000 tín hữu, Giáo hoàng Benedicto XVI đã cử hành Thánh lễ tại Quảng trường Antonio Maceo của

7. Giovanni Benz. *Ngoại giao của Vatican - từ Hòn đảo Tự Do đến “Hòn đảo của người Ả rập”* (tiếng Nga). <http://religion.ng.ru/events/2012-03-21/3vatican.html>.

8. Trích theo: <http://www.hdgmvietnam.org/ngay-thu-nhat-chuyen-tong-du-cuba-duc-thanh-cha...3/30/2012>.

9. Xem: website đã dẫn

10. Trích theo: website đã dẫn.

thành phố Santiago de Cuba. Trong bài thuyết giảng của mình, Giáo hoàng Benedicto XVI kêu gọi các Kitô hữu Cuba hãy “truyền thêm sức mạnh mới cho đức tin của mình và xây dựng một xã hội cởi mở và đổi mới”⁽¹¹⁾. Cũng trong thời gian lưu lại tại Santiago de Cuba, sáng ngày 27 tháng 3 năm 2012, người đứng đầu Giáo triều Rome đã đến viếng thăm Vương cung Thánh đường - Đền Thánh Quốc Gia Đức Mẹ Bác Ái El Cobre (Basilica Santuario Nacional de Nuestra Senora de la Caridad del Cobre). Như chúng ta đã biết, năm 1916, Giáo hoàng Benedicto XV đã đặt Đức Mẹ Bác Ái El Cobre là bản mạng Cuba. Năm 1927, công trình xây dựng nhà thờ để đặt pho tượng lịch sử Đức Mẹ Bác Ái El Cobre đã được hoàn thành. Nhà thờ này tọa lạc ở El Cobre, gần thành phố Santiago de Cuba. Năm 1977, Giáo hoàng Phaolô VI đã nâng Nhà thờ Đức Mẹ El Cobre lên hàng Vương cung Thánh đường. Năm 1998, trong chuyến tông du Cuba, cố Giáo hoàng Gioan Phaolô II đã đặt mũ triều thiên, tôn kính mẹ⁽¹²⁾. Tại lễ cầu nguyện sáng ngày 27 tháng 3 năm 2012 ở Vương cung Thánh đường này, Giáo hoàng Benedicto XVI đã nói: “Anh chị em hãy nói cho mọi người xa gần được biết: Tôi đã phó dâng lên Mẹ Thiên Chúa tương lai đất nước của anh chị em. Một đất nước đang tiến bước trên đường đổi mới và hi vọng để mọi người Cuba được hưởng lợi ích lớn lao nhất”⁽¹³⁾.

Chiều ngày 27 tháng 3 năm 2012, người đứng đầu Tòa Thánh Vatican đã tới thủ đô La Havana tiếp tục chuyến tông du Hòn đảo Tự Do. Tại La Havana, chiều tối ngày 27 tháng 3 năm 2012, Chủ

tịch Hội đồng Nhà nước kiêm Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng Cuba, Raul Castro đã có cuộc tiếp kiến riêng với Giáo hoàng Benedicto XVI tại Dinh Cách mạng (Palacio de la Revolucion). Theo phát ngôn viên Tòa Thánh Vatican, Linh mục F. Lombardi, cuộc tiếp kiến diễn ra khoảng 40 phút trong bầu không khí thân mật và trên tinh thần xây dựng. Tại cuộc gặp gỡ này, Chủ tịch Raul Castro đã trao tặng Giáo hoàng Benedicto XVI phiên bản pho tượng Đức Mẹ Bác Ái Mở Đòng bằng gỗ, ngược lại, Giáo hoàng đã tặng Chủ tịch bản sao công trình về địa lí của Ptolemaeus, một ấn phẩm cổ bằng tiếng Latinh được lưu trữ tại Thư viện Vatican, trong đó có vị trí địa lí của Cuba trên bản đồ thế giới thời cổ đại. Trong quá trình trao đổi, người đứng đầu Tòa Thánh Vatican đã đề cập tới chủ đề tự do tôn giáo và đề nghị Nhà nước Cuba xem xét công nhận ngày thứ Sáu Tuần Thánh là ngày nghỉ lễ chính thức của người Công giáo Cuba. Đề nghị này của Giáo hoàng Benedicto XVI sau đó đã được Hội đồng Bộ trưởng Cuba chính thức chấp nhận. Ngày 31 tháng 3 năm 2012, Báo Granma, cơ quan ngôn luận của Đảng Cộng sản Cuba, thông báo: “Hội đồng Bộ trưởng nước Cộng hòa Cuba đã chấp thuận ngày thứ Sáu tháng Tư sắp tới là ngày nghỉ”⁽¹⁴⁾. Tòa Thánh Vatican

11. Trích theo: Lidia Orlova. *Giáo hoàng Rome gặp gỡ trưởng lão Cộng sản* (tiếng Nga). <http://religion.ng.ru/problems/2012-04-04/4pope.html>.

12. Xem: <http://www.hdgmvietnam.org/ngay-thu-hai-chuyen-tong-du-cuba-duc-thanh-cha...3/30/2012>.

13. Trích theo: website đã dẫn.

14. Trích theo: <http://www.hdgmvietnam.org/cuba-thu-sau-tuan-thanh-2012-la-ngay-le-nghi/3798.57.7...4/4/2012>.

đã có những phản ứng tích cực về sự nhanh chóng chấp thuận đề nghị này của Giáo hoàng Benedicto XVI với Chủ tịch Raul Castro. Được biết trước đó, trong chuyến tông du của cố Giáo hoàng Gioan Phaolô II tới Cuba năm 1998, Nhà nước Cuba cũng đã chấp nhận đề nghị của Ngài đưa Lễ Giáng sinh vào các ngày nghỉ lễ chính thức của Cuba.

Trọng tâm của ngày thứ 3 và cũng là ngày cuối cùng (ngày 28 tháng 3 năm 2012) trong chuyến tông du của Giáo hoàng Benedicto XVI ở Cuba là Thánh lễ đồng tế tại Quảng trường Cách mạng (Plaza de la Revolucion). Tham dự Thánh lễ đồng tế này có các giám mục, linh mục và hơn 700.000 Kitô hữu Cuba. Ngoài ra còn có sự hiện diện của người đứng đầu Nhà nước Cuba, Chủ tịch Raul Castro cùng nhiều quan chức Chính phủ Cuba. Bài thuyết giảng của Giáo hoàng Benedicto XVI tại Quảng trường Cách mạng đã được báo chí Công giáo dịch và đăng tải bằng nhiều thứ tiếng, trong đó có tiếng Việt⁽¹⁵⁾. Trong bài thuyết giảng của mình, lại một lần nữa chủ đề về tự do tôn giáo được Ngài nhắc đến trong sự liên hệ với tình hình Cuba. Người đứng đầu Giáo triều Rome nói: “Thật là vui mừng ở Cuba các bước khởi đầu đã được thực hiện để giúp cho Giáo hội thực hiện sứ vụ thiết yếu của mình là thể hiện đức tin một cách cởi mở và công khai. Tuy nhiên, điều này phải được tiếp tục mạnh mẽ hơn nữa, và tôi muốn khích lệ các giới chức thẩm quyền của quốc gia này hãy tăng cường những gì đã đạt được và tiến bước theo con đường phục vụ thực sự cho thiện ích chân thật của toàn thể xã hội Cuba”⁽¹⁶⁾. Theo Giáo hoàng Benedicto

XVI: “Quyền tự do tôn giáo, cả trong chiều kích cá nhân và công cộng, biểu hiện sự hiệp nhất của con người nhân bản, vừa là một công dân và đồng thời là một tín hữu... Tăng cường tự do tôn giáo củng cố những mối dây liên kết xã hội, nuôi dưỡng niềm hi vọng về một thế giới tốt đẹp hơn, tạo điều kiện thuận lợi cho hòa bình và phát triển hài hòa, trong khi cùng lúc thiết lập nền móng vững chắc để đảm bảo quyền lợi của các thế hệ tương lai”⁽¹⁷⁾.

Kết thúc Thánh lễ đồng tế tại Quảng trường Cách mạng ở thủ đô La Havana, Giáo hoàng Benedicto XVI trở lại Tòa Sứ Thần Tòa Thánh, nơi Ngài có cuộc tiếp kiến với nguyên Chủ tịch Nhà nước Cuba, Fidel Castro. Phải nói thêm rằng, trong lịch trình chuyến tông du Cuba lần này của người đứng đầu Giáo hội Công giáo Rome lúc đầu không dự kiến có cuộc tiếp kiến này. Nhưng báo chí Nhà nước Cuba đưa tin rằng, nguyên Chủ tịch Fidel Castro mong muốn có cuộc gặp gỡ với Giáo hoàng Benedicto XVI. Trên trang mạng chính thức của Chính phủ Cuba “Cubadebate” đã trích lời của Fidel Castro như sau: “Từ người đứng đầu Bộ Ngoại giao của chúng tôi, ông Bruno Rodriguez, tôi biết rằng, Giáo hoàng sẽ sẵn sàng gặp tôi, vì vậy tôi đã cầu xin Ngài dành cho tôi một vài phút thời gian quý báu của Ngài”⁽¹⁸⁾. Trước đó, vào tháng 1 năm 1998, khi còn đương chức, Fidel

15. Xem: <http://vietcatholic.net/news/html/96752.htm>.

16. Trích theo: website đã dẫn.

17. Trích theo: website đã dẫn.

18. Trích theo: Lidia Orlova. *Giáo hoàng Rome gặp gỡ trưởng lão Cộng sản* (tiếng Nga). <http://religion.ng.ru/problems/2012-04-04/4popo.html>.

Castro đã có cuộc gặp gỡ với cố Giáo hoàng Gioan Phaolô II khi Ngài tới thăm Cuba. Cuộc gặp gỡ đó đã góp phần cải thiện mối quan hệ giữa Nhà nước Cuba với Giáo hội Công giáo Cuba nói riêng và Giáo hội Công giáo Rome nói chung. Nguyên vọng muốn được tiếp kiến Giáo hoàng Benedicto XVI của nguyên Chủ tịch Fidel Castro đã được thực hiện tại Tòa Sứ Thần Tòa Thánh Vatican tại La Havana ngày 28 tháng 3 năm 2012 sau Thánh lễ tại Quảng trường Cách mạng. Tham dự buổi tiếp kiến còn có vợ và hai con trai của nguyên Chủ tịch Fidel Castro. Theo lời của người phát ngôn Tòa Thánh Vatican, Linh mục Federico Lombardi, cuộc gặp gỡ diễn ra khoảng 30 phút trong bầu không khí “vui vẻ và thân mật”. Giáo hoàng không muốn biến cuộc gặp gỡ với Fidel Castro thành một cuộc tranh luận chính trị. Hai người trao đổi về những thay đổi trong phụng vụ, về vai trò và sứ mệnh của Giáo hoàng, về chuyến tông du và các cuộc gặp gỡ của Ngài với người dân Cuba, về các vấn đề khoa học, môi trường và văn hóa trên toàn cầu.

Về cuộc gặp gỡ giữa nguyên Chủ tịch Fidel Castro với Giáo hoàng Benedicto XVI, trong báo giới xuất hiện một câu hỏi: Tại sao Giáo hoàng có cuộc gặp gỡ với nguyên Bí thư Thứ nhất Đảng Cộng sản Cuba nhưng lại không gặp gỡ với những người thuộc phe đối lập ở nước này? Linh mục F. Lombardi, Giám đốc Văn phòng Báo chí của Tòa Thánh Vatican đã giải thích rằng, thông thường trong các cuộc viếng thăm tông đồ, Tòa Thánh phải cân nhắc đến nguyên vọng của bên mời. Vị linh mục này nói: “Các

nhà chức trách Cuba đã thông báo cho chúng tôi về nguyện vọng lớn của Fidel Castro muốn được gặp Giáo hoàng”. “Ngoài ra, cần phải lưu ý rằng, chính Fidel đã đích thân gặp Giáo hoàng Gioan Phaolô II, và những cuộc gặp này đã trở thành những cột mốc trong sự phát triển của Cuba”. Trong khi đó, “những cuộc gặp gỡ với các nhóm cá nhân và với các hiệp hội Công giáo không được lên kế hoạch do không đủ thời gian”⁽¹⁹⁾.

Ngoài ra, cần nói thêm rằng, trong quá trình viếng thăm Cuba, Giáo hoàng Benedicto XVI đã có thể gặp gỡ người bạn gần gũi của Fidel Castro, Tổng thống Venezuela, Hugo Chavez, đang chữa bệnh tại nước này. Nhưng một cuộc gặp như thế đã không xảy ra, bởi vì chính Hugo Chavez đã từ chối gặp Giáo hoàng Benedicto XVI. Người đứng đầu Nhà nước Venezuela nói: “Tôi đang ở đây với nhiệm vụ gì như các bạn biết đấy. Nhiệm vụ này trùng hợp về mặt thời gian với sự có mặt của Giáo hoàng và tôi tận dụng cơ hội này để cầu nguyện, nhưng phái đoàn có kế hoạch của họ và tôi sẽ không can thiệp vào kế hoạch đó”⁽²⁰⁾.

Chuyến tông du 6 ngày của Giáo hoàng Benedicto XVI tại Mỹ Latinh đã kết thúc bằng lễ tiễn tại sân bay quốc tế Jose Marti, thủ đô La Havana, Cuba chiều ngày 28 tháng 3 năm 2012. Trước khi rời Hòn đảo Tự Do, người đứng đầu Giáo hội Công giáo Rome đã cảm ơn Chính phủ và người dân Cuba, Giáo hội Công giáo Cuba đã dành cho Ngài sự đón tiếp với tinh thần “hợp tác quảng đại”. Tuy nhiên,

19. Trích theo: Lidia Orlova. Bài và website đã dẫn.

20. Trích theo: Lidia Orlova. Bài và website đã dẫn.

Giáo hoàng nói: “Hiện còn những khác biệt và khó khăn nhưng sẽ được giải quyết bằng cách tìm kiếm không mệt mỏi những gì liên kết tất cả mọi người, với sự đối thoại kiên nhẫn và chân thành, biết sẵn sàng lắng nghe và chấp nhận những mục tiêu khơi lên niềm hi vọng mới”⁽²¹⁾.

Trong lời chào từ biệt Giáo hoàng Benedicto XVI, Chủ tịch Raul Castro nói: “Chúng ta đã tìm được nhiều điểm tương đồng sâu xa, và tất nhiên, chúng ta không phải đã cùng chia sẻ quan điểm như nhau về nhiều vấn đề”⁽²²⁾. Nhân danh đất nước Cuba và cá nhân, Chủ tịch cũng bày tỏ lòng biết ơn sâu xa và trân trọng đối với Giáo hoàng .

Chuyến tông du lần thứ 23 ra nước ngoài của người đứng đầu Tòa Thánh Vatican đã khép lại, nhưng vẫn còn đó những điều dang dở mà mọi người vẫn chờ đợi từ những ngày đầu của cuộc viếng thăm này. *Điều thứ nhất*, theo John Allen, nhà Vatican học, phóng viên của tờ National Catholic Reporter, trước chuyến đi của Giáo hoàng đến Cuba, trên các phương tiện truyền thông của Phương Tây rộ lên một tin đồn rằng, “Người Cha của cách mạng (tức Fidel Castro-TG) có thể tuyên bố về sự hòa giải của mình với Giáo hội Công giáo”⁽²³⁾. Cuộc gặp gỡ giữa nguyên Chủ tịch Fidel Castro với Giáo hoàng Benedicto XVI đã diễn ra, nhưng không thấy có quyết định lịch sử nào được công bố. *Điều thứ hai*,

ngay trước chuyến đi của Giáo hoàng, như đã nêu ở trên, người phát ngôn của Tòa Thánh Vatican, Linh mục Federico Lombardi, đã tuyên bố rằng, Tòa Thánh lên án sự phong tỏa kinh tế Cuba của Hoa Kỳ. Tuy nhiên, cho đến ngày cuối cùng của chuyến tông du, vấn đề này vẫn không thấy Giáo hoàng Benedicto XVI đề cập đến một cách rõ ràng như lời tuyên bố của Giám đốc Văn phòng Báo chí Tòa Thánh. Phải chăng, như nhận xét của một giáo sĩ Công giáo người Việt, hành trang mang đến Cuba của Giáo hoàng Benedicto XVI được gói lại trong các thông điệp tâm linh và Ngài “cố gắng truyền đạt nội dung chính trị qua thông điệp về tâm linh tại Cuba”⁽²⁴⁾? Nếu quả là như vậy, thì tại sao trong các bài thuyết giảng của mình tại Hòn đảo Tự Do, Ngài lại nhiều lần đề cập tới chủ đề tự do tôn giáo gắn với tình hình Cuba, khi mà ngay trong lời chào mừng Ngài tới Cuba, Chủ tịch Raul Castro đã khẳng định rằng, Hiến pháp Cuba luôn đảm bảo cho mọi người dân Cuba hoàn toàn được tự do tôn giáo. /.

21. Trích theo: <http://www.hdgmvietnam.org/ngay-thu-ba-chuyen-tong-du-cuba-duc-thanh-cha...3/30/2012>.

22. Trích theo: website đã dẫn.

23. Trích theo: Lidia Orlova. *Giáo hoàng Rome gặp gỡ trưởng lão Cộng sản* (tiếng Nga). <http://religion.ng.ru/problems/2012-04-04/4pope.html>.

24. Lm. Paul Phạm Văn Tuấn. *DGH Benedictô XVI mang thông điệp tâm linh cho Cuba – gặp gỡ với Fidel Castro*. <http://vietcatholic.net/news/html/96748.htm>.